

Integraal Beheerplan

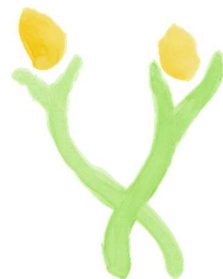
Openbare Ruimte

gemeente Weststellingwerf

ORIE

openbare ruimte in evenwicht

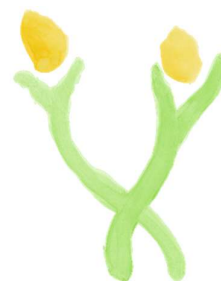

gemeente
Weststellingwerf

ORIE

openbare ruimte in evenwicht

*www.orie-advies.nl
orie@orie-advies.nl
06-42009181
KVK: 58882898*

Inhoud

1. Inleiding.....	4
2. Kaders.....	6
2.1 Landelijke wetgeving.....	6
2.2 Gemeentelijke kaders.....	7
3. Beheersystematiek.....	12
3.1 Hoofdbeheergroepen	12
3.2 Beheer van de openbare ruimte	13
3.3 Integrale strategie	14
4. Monitoring.....	17
5. Kwaliteit van de openbare ruimte.....	18
5.1 Beeldsystematiek.....	18
5.2 Beeldkwaliteit (onderhoud).....	19
5.3 Technische kwaliteit (vervanging)	22
6. Financiën en risico's.....	25
6.1 Waarde van de openbare ruimte	25
6.2 Financiën onderhoud	25
6.3 Financiën vervanging	26
6.4 Eenmalige investeringen.....	27
6.5 Risico's	28
Bijlagen.....	30
Bijlage I Verklarende woordenlijst.....	31
Bijlage II Arealen.....	35

1. Inleiding

De openbare ruimte is van en voor iedereen. Het is de plek waar mensen samenkomen, spelen, sporten en naar hun werk gaan. Dit verschil van gebruik vraagt om een gedifferentieerde inrichting met een diversiteit aan assets (beheeronderdelen in de openbare ruimte: een vierkante meter verharding, een boom, een lichtmast). De gemeente is verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van de assets in de openbare ruimte binnen de gemeentegrens.

Met een integrale benadering van de hele openbare ruimte wordt de afstemming tussen onderlinge disciplines gewaarborgd. Door het integraal werken vindt er meer samenwerking plaats. Het bijeenbrengen van de verschillende onderwerpen, perspectieven en belangen tot één duidelijk kader voor de openbare ruimte draagt bij aan het nemen van weloverwogen keuzes.

De gemeente Weststellingwerf loopt bij het beheren van de openbare ruimte aan tegen een aantal belemmeringen:

- De data zijn niet voor elke discipline volledig inzichtelijk.
- Hoe borgen we duurzame instandhouding (vervanging)?
- Hoe houden we balans in kwaliteit en kosten?

In dit integraal beheerplan openbare ruimte (IBOR), is het doel te voldoen aan de borging van de richtlijnen uit het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Hiertoe wordt ingaan op areaal, kwaliteit en kosten om de basis op orde te krijgen. Centraal in dit IBOR staan de huidige wijze van werken, grip op de balans in kwaliteit, en de kosten. Vraagstukken rondom thema's als biodiversiteit en klimaat, de beperkte openbare ruimte en bewonersinitiatieven vragen om een verdiepend traject en komen niet in dit integraal beheerplan aan bod.

Het beheerplan redeneert vanuit de assets in de openbare ruimte. Enkele activiteiten zijn gerelateerd aan die openbare ruimte. Denk hierbij aan bijvoorbeeld dierenwelzijn, gladheidsbestrijding en ongediertebestrijding. Dit zijn echter diensten die niet vanuit de assets worden benaderd. Deze diensten zijn geen onderdeel van dit integrale beheerplan. Rioleringsplan is onderdeel van de openbare ruimte, de financiële en beleidsmatige borging van deze asset ligt in het Gemeentelijk Rioleringsplan. In dit IBOR komt de riolering aan bod bij de integrale strategie als een belangrijke motor van de openbare ruimte.

Leeswijzer

Het IBOR dient te voldoen aan landelijke wetgeving, maar ook vanuit de gemeente zijn er kaders die van toepassing zijn. Deze kaders staan in hoofdstuk 2 benoemd. In hoofdstuk 3 wordt ingegaan op de beheersystematiek, waarbij wordt aangegeven hoe de openbare ruimte wordt beheerd. Dit gaat verder in hoofdstuk 4, monitoring.

Het resultaat van monitoring is de kwaliteit, dit staat in hoofdstuk 5. In hoofdstuk 6 staat ten slotte wat de waarde is van de objecten in de openbare ruimte en welke financiën benodigd zijn om de gekozen kwaliteit te behalen. Bijlage I is een verklarende woordenlijst van vaktermen die in het IBOR aan bod komen. In bijlage II staan de arealen voor de diverse disciplines.

2. Kaders

Voor het beheer van de openbare ruimte zijn meerdere wetten en kaders van toepassing. Dit zijn zowel landelijke wetgeving als gemeentelijke kaders. Hieronder staan de belangrijkste kaders kort beschreven.

2.1 Landelijke wetgeving

Zorgplicht

De gemeente heeft de wettelijke plicht om de openbare ruimte zorgvuldig en verantwoord te beheren. De zorgplicht is vastgelegd in het [Artikel 162 van Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek](#) en de [Grondwet](#). In verschillende beleidsplannen wordt uitgewerkt hoe hieraan wordt voldaan, met verwijzingen naar deze plannen waar dat relevant is.

Gemeentewet en Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten

De Gemeentewet en het daaruit vloeiende Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) verplichten overheden om hun financiën op orde te houden. De wet stelt dat kapitaalvernietiging niet is toegestaan, waaronder ook investeringen in de openbare ruimte vallen. In de beleidsbegroting en het jaarverslag wordt dit uitgewerkt in specifieke paragrafen over het onderhoud van kapitaalgoederen, zoals wegen, riolering, water, groen en gebouwen.

Omgevingswet

De Omgevingswet combineert alle regelgeving voor de leefomgeving en streeft naar een balans tussen benutting en bescherming van de fysieke omgeving. Voorbeelden van wetten die onder de Omgevingswet vallen zijn de Wet natuurbescherming en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo).

Wegenverkeerswet

De Wegenverkeerswet richt zich op verkeersveiligheid, een goede doorstroming en het voorkomen van schade en overlast door verkeer. Gemeenten hebben de wettelijke plicht om de leefomgeving veilig te onderhouden, maar de wet geeft geen specifieke richtlijnen voor de wijze van onderhoud. Het gemeentebestuur stelt zelf het onderhoudsniveau vast.

[Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen](#)

Het Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen (WAS) waarborgt de veiligheid van speeltoestellen in de openbare ruimte en stelt dat deze geen gevaar mogen opleveren voor mensen.

[Wet milieubeheer](#)

De Wet milieubeheer bevat bepalingen over milieukwaliteitseisen, evenals regels met betrekking tot geluid en afvalbeheer.

2.2 Gemeentelijke kaders

De gemeentelijke kaders zijn richtinggevend bij keuzes en prioritering in het onderhoud en bij vervangingsinvesteringen. De invloed van de documenten verschilt per plan en per discipline.

[Omgevingsvisie Weststellingwerf 2019](#)

“Weststellingwerf is een rustige, landelijke woongemeente. Een gemeente met bijzonder aantrekkelijke en afwisselende landschappen, die gedragen worden door een sterke en innovatieve agrarische sector, door een aantal unieke natuurgebieden en door een robuuste recreatieve hoofdstructuur. Weststellingwerf is ook een gemeente met levendige en leefbare dorpen in alle soorten en maten. Dorpen waar de belangrijke voorzieningen zo veel mogelijk in de buurt te vinden zijn.”

- Weststellingwerf klimaatneutraal:
 - Weststellingwerf streeft naar een duurzame en klimaatneutrale gemeente door het bevorderen van energie-efficiëntie, het vergroten van biodiversiteit en het implementeren van klimaatbestendige maatregelen in de openbare ruimte.
- Sterke agrarische sector in een aantrekkelijk landschap:
 - De gemeente denkt actief met het Wetterskip Fryslân mee over mogelijke oplossingen in de problematiek in de veenpolders als gevolg van de vicieuze cirkel van peilaanpassing en bodemdaling.
- Natuur is overal:
 - Omwonenden en bedrijven worden betrokken in het beheer en onderhoud van natuur.
- Recreatie en toerisme:

- Versterken van route(s) in de Lendevallei en van enkele ontbrekende schakels (zoals tussen het Lolkemabruggetje en de Kontermansbrug).
- Kansen op verkeersgebied:
 - Verbeteren van de verkeersveiligheid en bereikbaarheid door het optimaliseren van infrastructuur en het bevorderen van duurzame mobiliteit.
- Ruimte voor wonen op maat:
 - Zorgen voor voldoende en kwalitatief goede woningen en voorzieningen, met aandacht voor de integratie van woon- en leefomgevingen in de openbare ruimte.

[Coalitieakkoord en –programma 2022–2026](#)

In het coalitieakkoord wordt benadrukt dat de ingezette koers van de afgelopen vier jaar wordt voortgezet. Dit wordt verder uitgewerkt in het collegeprogramma 2022–2026. De volgende punten uit het coalitieakkoord en –programma hebben betrekking op het IBOR:

- Maatschappelijke voorzieningen en accommodaties:
 - Gemeente Weststellingwerf wil investeren in speelplekken en ontmoetingsruimtes voor verschillende doelgroepen (jongeren, ouderen, gezinnen) ter bevordering van sociale interactie en ontwikkeling.
- Verbetering van de kwaliteit van speelveldjes:
 - De gemeente wil extra aandacht voor het onderhoud en de kwaliteit van speelvelden, essentieel voor de ontwikkeling van kinderen en jongeren.
- Werk en economie:
 - In samenwerking met ondernemers wil de gemeente werken aan een veilige, aantrekkelijke en toekomstbestendige kern in Wolvega en Noordwolde, inclusief verbeterde verblijfsomgevingen.
- Recreatie en toerisme:
 - De gemeente wil het ontwikkelen van toeristische en recreatieve mogelijkheden in en rondom Noordwolde (Spokedam, Driewegsluis Beekdal Linde, Heemkunderoute) mogelijk maken of onderzoeken.
- Klimaat en duurzaamheid:
 - De gemeente wil investeren in het verduurzamen van de openbare ruimte, inclusief het verminderen van energieverbruik, het vergroten

van biodiversiteit en het bevorderen van ecologisch bermbeheer (minder maaien, gefaseerd maaien).

- Openbare ruimte, verkeer en vervoer:
 - Extra investeren wil de gemeente in de infrastructuur, zoals wegen en fietspaden, om bereikbaarheid en veiligheid te waarborgen voor zowel bewoners als bezoekers.
- Wonen:
 - De gemeente wil jaarlijks 70 woningen bouwen, daarnaast wil het college 400 extra woningen realiseren, en verbetering van infrastructuur in ontwikkelingsgebieden voor recreatie en toerisme.

[Financiële verordening gemeente Weststellingwerf 2024](#)

De financiële verordening van de gemeente Weststellingwerf stelt kaders voor het financiële beleid, het beheer en de inrichting van de financiële organisatie.

[Weststellingwerf Bomenbeleidsplan 2017–2027](#)

Het bomenbeleidsplan richt zich op het beheren van het bomenbestand in de openbare ruimte op een duurzame wijze, in samenhang met andere beheeractiviteiten. Het vormt een belangrijk inhoudelijk en strategisch kader dat het IBOR moet volgen om een goed afgestemd beheer van de openbare ruimte te waarborgen. De volgende punten uit het bomenbeleidsplan zijn van invloed op het IBOR:

- Er wordt over het algemeen niet gekapt, tenzij het niet anders kan.
- Bij de inrichting van de openbare ruimte moet rekening gehouden worden met het behoud en de versterking van bomen en boombeplantingsstructuren. Ook de ecologische waarden en algemene gezondheid van bewoners is hierbij belangrijk.
- Burgerparticipatie wordt als erg belangrijk genoemd voor het onderhoud, het beheer en de inrichting van de openbare ruimte.

[Weststellingwerf GRP 2021–2025](#)

In dit document omschrijft de gemeente hoe zij de riolering aanlegt en onderhoudt, wat hiervan de kosten zijn en hoe deze worden betaald. Het GRP biedt een kader voor het beheer van riolering en waterhuishouding. Het IBOR integreert deze plannen met andere beheeraspecten van de openbare ruimte. De samenhang tussen deze documenten wordt gevonden in de volgende punten:

- Klimaatadaptatie en duurzaam (riool)waterbeheer:
 - Het GRP benadrukt de noodzaak om de openbare ruimte aan te passen aan klimaatveranderingen, zoals hevige neerslag en droogte. Dit omvat maatregelen zoals het vergroten van de infiltratiecapaciteit van de bodem en het implementeren van duurzame drainagesystemen.
- Stimuleren inwoners en initiatieven:
 - Het plan moedigt initiatieven van wijken en bedrijven aan die bijdragen aan een klimaatbewuste inrichting of beheer van de openbare ruimte, bedrijventerreinen of schoolpleinen. Dit bevordert de betrokkenheid van de gemeenschap bij duurzaam waterbeheer.
- Financiële middelen:
 - Het GRP streeft naar kostendekkende tarieven voor de rioolheffing, waarbij rekening wordt gehouden met investeringen in klimaatmaatregelen. Dit zorgt voor een financieel duurzame aanpak van het beheer van de openbare ruimte.

GVVP Weststellingwerf

Het GVVP biedt kaders voor het IBOR door richtlijnen te geven voor een veilig, bereikbaar en duurzaam mobiliteitssysteem. Het legt de focus op integraal beheer van wegen, voet- en fietspaden, verkeersveiligheid en onderhoudsplanning. De volgende punten uit het GVVP zijn voor het IBOR relevant:

- Verkeersveiligheid:
 - Maatregelen ter verbetering van de verkeersveiligheid door herinrichting van wegen en kruispunten.
- Bereikbaarheid:
 - Verbeteren van de bereikbaarheid van woongebieden, voorzieningen en centra door aanpassing van de infrastructuur.
- Leefbaarheid:
 - Versterken van de leefbaarheid door het creëren van groene zones, het verbeteren van esthetiek en het verminderen van verkeersoverlast.

Overige beleidsplannen

Per discipline zijn er documenten die relevant zijn voor de onder die beheergroep vallende assets. Voorbeelden van deze vakgerelateerde beleidsstukken zijn:

- Natuurwaardenkaart gemeente Weststellingwerf
- Ecologisch berm- en slootbeheerplan Gemeente Weststellingwerf
- Beleidsnotitie Openbare Verlichting gemeente Weststellingwerf
- Meerjaren onderhouds- en vervangingsplan wegen – asfalt.

3. Beheersystematiek

Dit hoofdstuk behandelt hoe het dagelijks onderhoud en de vervanging in Weststellingwerf eruit ziet. In bijlage II is dit per hoofdbeheergroep meer gespecificeerd.

3.1 Hoofdbeheergroepen

De openbare ruimte bestaat uit diverse assets. Om het beheer efficiënt te laten verlopen, zijn deze assets onderverdeeld in beheergroepen. Denk hierbij aan speeltoestellen en lichtmasten. Enkele beheergroepen die overeenkomsten hebben vormen samen een hoofdbeheergroep. Zo vallen speeltoestellen en lichtmasten onder de hoofdbeheergroep meubilair.

Hieronder staan per hoofdbeheergroep de hoeveelheden. Deze hoeveelheden zijn een optelling van de grootste arealen om een eerste inzicht te krijgen in het areaal. In bijlage II zijn per hoofdbeheergroep de arealen te zien.

Hoofdbeheergroep	Eenheid	Hoeveelheid
Bomen	st.	30.263
Groen	m ²	529.213
Gazon	m ²	591.446
Grasbermen	m ²	2.102.435
Meubilair	st.	19.685
Verharding	m ²	2.623.160
Civiele kunstwerken	st.	1.451

Naast de bovenstaande arealen bestaat de openbare ruimte ook uit riolering wat geborgd is in het Gemeentelijk rioleringsplan.

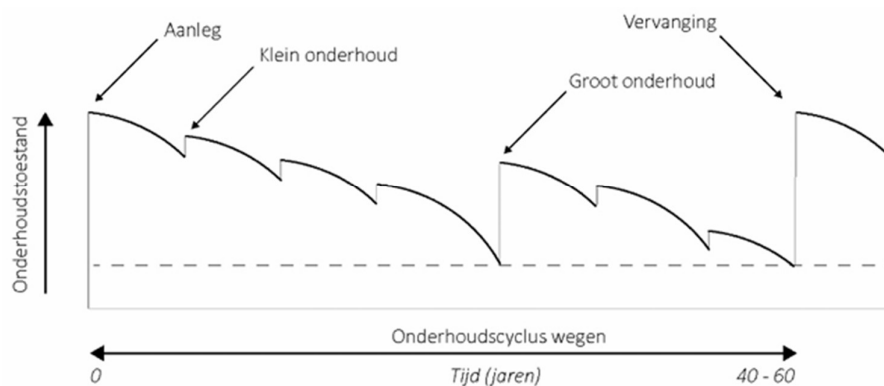
Hoofdbeheergroep	Eenheid	Hoeveelheid
Riolering (leidingen)	km	294
Riolering (kolken, gemalen etc.)	st.	11.423

3.2 Beheer van de openbare ruimte

De term 'beheer' is een overkoepelende term waarmee de openbare ruimte in stand wordt gehouden. Het beheer van de openbare ruimte bestaat uit twee aspecten: onderhoud en vervanging. Met onderhoudsmaatregelen, zoals het maaien van gras, het rechtzetten van lichtmasten of het legen van afvalbakken, wordt de openbare ruimte op niveau gehouden. Zowel binnen het onderhoud aan verhardingen als aan civieltechnische objecten wordt extra onderscheid gemaakt tussen klein en groot onderhoud. Klein onderhoud bestaat bijvoorbeeld voor de hoofdbeheergroep verharding uit het herstellen van kleine stukjes asfaltverharding. Bij groot onderhoud brengt de gemeente een nieuw wegdek aan, hier blijft de fundering intact.

Vervanging vindt plaats als er slijtage is die niet meer door onderhoud kan worden opgelost. Vervanging van het groen en wegen vindt plaats over grote vlakken. Als het gaat om groen is dit bijvoorbeeld een heel plantvak en voor wegen betekent dit het vervangen van de gehele weg inclusief fundering.

De samenhang tussen onderhoud en vervanging is in de onderstaande afbeelding weergegeven voor de onderhoudscyclus voor wegen.

3.3 Integrale strategie

In Weststellingwerf ontbreekt een duidelijke overkoepelende visie en strategie voor het onderhoud van de openbare ruimte. Onderhoud wordt voornamelijk afgestemd op basis van de inspectiecijfers. Dit heeft tot gevolg dat de klein/ groot onderhoudscyclus voornamelijk plaatsvindt op basis van besteedbaar budget en prioritering. Dit heeft tot gevolg dat er weinig tot geen integrale afstemming plaatsvindt en de vervangingsopgave veelal sectoraal plaatsvindt.

Het volgen en vastleggen van een beheer- en onderhoudsstrategie is een cruciaal onderdeel van het beheer van de openbare ruimte. Niet alleen verschaft dit helderheid waar en wanneer investeringen moeten plaatsvinden, het geeft ook handvaten voor tijdig overleg tussen beheer en de politiek en maakt de gevolgen van het uitstellen of aanpassingen van onderhoud en investeringen inzichtelijk.

Ook geeft een vastgestelde strategie beheer de mogelijkheid om flexibel te opereren en de onderhoud en vervangingscyclus voor langere termijn te plannen. Herijking van de strategie kan plaatsvinden voor een periode van 5 jaar.

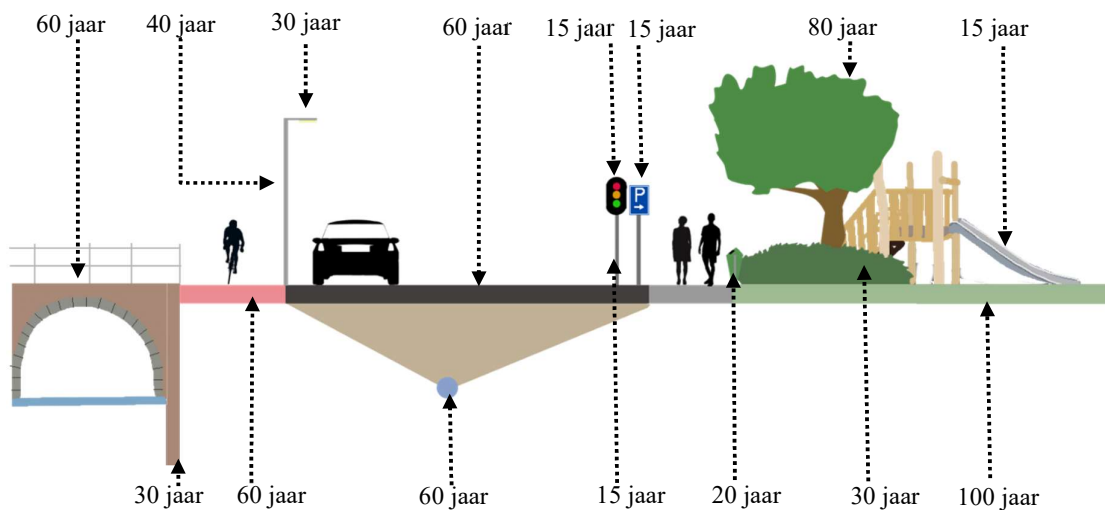
Een startpunt om tot een integrale afstemming te komen zijn de technische afschrijftermijnen. De assets in de openbare ruimte kennen elk een theoretische en technische afschrijvingstermijn die aangeeft wanneer de asset vervangen dient te worden.

Theoretische levensduren worden gebruikt in het doorrekenen van de kosten. De duurzame instandhouding ontstaat door de aanlegkosten en theoretische levensduur te gebruiken voor een doorrekening over alle assets en het hele areaal.

In de praktijk hebben verschillende factoren invloed op de feitelijke technische levensduur. Met monitoring, levensduurverlengende maatregelen en extra onderhoudscycli kan de levensduur worden opgerekt. Aan de hand van inspecties wordt gekeken wanneer een asset niet meer met onderhoud te behouden is en vervanging plaats moet vinden.

Als een asset vervangen wordt, heeft dit altijd invloed op de openbare ruimte. Bij het vervangen van de riolering moet vaak de weg worden opgebroken. Door bij het vervangen van de riolering te kijken naar andere assets die ook aan het einde van hun levensduur zitten, zoals de verharding van het wegdek, wordt werk met werk gemaakt en de overlast voor de inwoners beperkt.

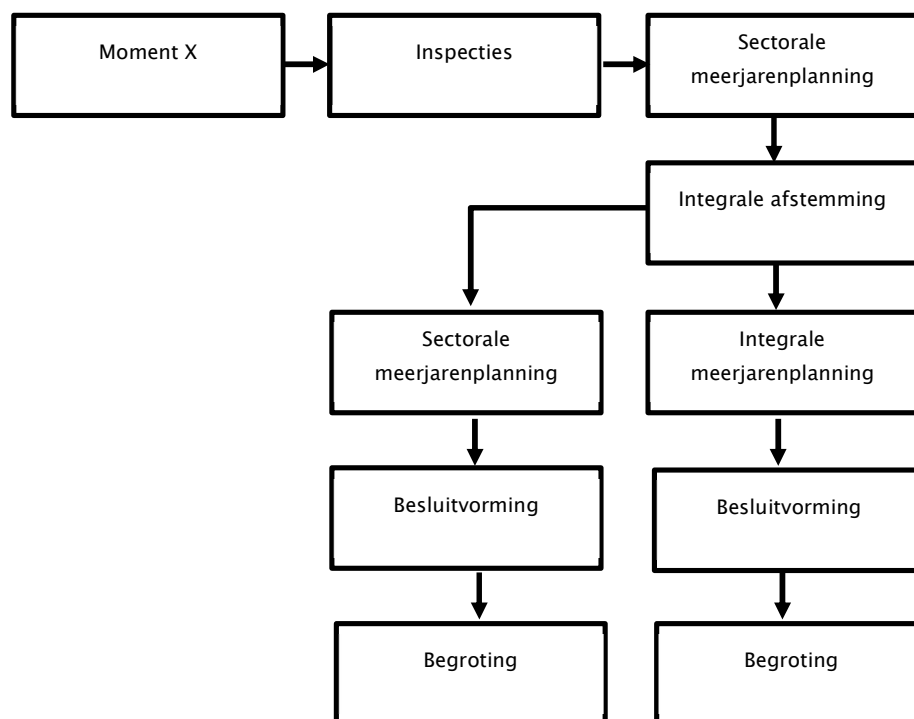
De volgende theoretische levensduren zijn reëel in de gemeente Weststellingwerf:

Deze jaartallen zijn reëel voor de openbare ruimte die op zandgrond ligt, op veengrond zijn de levensduren voor verharding met **30 jaar** lager dan de 60 jaar op de zandgronden. Door klimaatverandering zijn er langere droger periodes waardoor het veen inklinkt. Ook het verlagen van het waterpeil zorgt voor deze daling van de bodem.

In de vervangingsopgave is het vrijverval riolering binnen de bebouwde kom leidend. Als riolering wordt vervangen, gaan andere disciplines mee in de vervanging. Buiten de bebouwde kom kan deze strategie niet worden gevolgd. Ook afzonderlijke projecten van de gemeente, zoals het centrumproject Wolvega en Lycklamaweg, en projecten van de woningstichting zijn belangrijke momenten waarop integrale aansluiting plaatsvindt. Naast vervanging van riolering zijn opgaven rond klimaat en biodiversiteit voor het openbaar groen factoren om mee te gaan in de vervanging.

De gemeente streeft naar het eerder inzichtelijk krijgen van de vervangingsopgave door middel van het opstellen van een integraal meerjarenplan. Hiervoor worden er sectorale inspecties uitgevoerd die leiden tot een sectorale meerjarenplanning. In integrale overleggen worden deze waar mogelijk afgestemd, met een integrale en sectorale meerjarenplanning met een doorkijk van meerdere jaren als gevolg. Dit is in onderstaand schema weergegeven. De gemeente werkt verder aan de implementatie van deze beheerstrategie.

4. Monitoring

Met inspecties en schouwen wordt de staat van de openbare ruimte (zoals beschreven in hoofdstuk 5) gemonitord. Binnen de systematiek van het assetmanagement is dit een apart aandachtsveld. De (hoofd)beheergroepen kennen een inspectie en/of schouw om de onderhouds- en vervangingsstaat van de assets te monitoren.

Op dit moment zijn de belangrijke informatiebronnen in Weststellingwerf:

- Weginspectie: indicatoren voor klein en groot onderhoud en voor vervanging.
- Boomveiligheidscontrole één keer per 3 jaar en attentiebomen jaarlijks. Dit geeft inzicht in de vervanging van bomen.
- Instandhouding inspectie kunstwerken één keer per 4 jaar met potentieel nader onderzoek. Dit geeft inzicht in onderhoud en vervanging van kunstwerken.
- Trekproef lichtmasten: geeft inzicht in de vervanging van lichtmasten.

Naast de vakspecifieke metingen geven waarnemingen van de buitendienst en meldingen van bewoners voor alle hoofdbeheergroepen inzicht in de kwaliteit van de assets.

Aandachtspunt is het structureel en systematisch schouwen op basis van technische levensduur. Dit gebeurt in de gemeente weinig. Dit levert vooral bij een verouderd areaal een groot risico op. Schadebeelden zoals bezwijking, volledige doorscheuring of verzakking kunnen gemaskeerd worden met klein onderhoud. Door deze vorm van onderhoud ontstaat er beeld technisch een veel positiever resultaat dan de daadwerkelijke technische staat van het onderhoud.

In de toekomst wil de gemeente voor het openbaar groen en straat- en verkeersmeubilair schouwen uitvoeren. De verharde bermen en wegmarkeringen zijn niet inbegrepen in de weginspectie, deze worden toegevoegd om een completer beeld van de staat van wegen te krijgen. Op deze wijze ontstaat er een completer beeld van de kwaliteit van de openbare ruimte.

5. Kwaliteit van de openbare ruimte

De in hoofdstuk 4 benoemde monitoring geeft input voor de kwaliteit van de assets. Deze kwaliteit geeft input voor de planning van de diverse beheergroepen. De kwaliteit is geanalyseerd en vertaald naar de CROW-beeldsystematiek. Deze methodiek en de huidige kwaliteit komen in dit hoofdstuk aan bod.

5.1 Beeldsystematiek

Voor het beeldgericht beheer wordt gebruikgemaakt van de beeldsystematiek van CROW. Op basis van deze kwaliteitsniveaus worden keuzes gemaakt voor het onderhoud van de openbare ruimte. De CROW-beeldkwaliteitsnormen houden het volgende in:

A+ Zeer intensief: Perfect onderhouden buitenruimte, zonder gebreken.

A Intensief: Netjes en verzorgd, slechts minimale gebreken zichtbaar.

B Normaal: Basis onderhoudsniveau met af en toe zichtbare gebreken.

C Extensief: Laag onderhoudsniveau, zichtbare schade en/of overgroei / vervuiling

D Zeer extensief: Slecht onderhoud met risico op kapitaalvernietiging en onveilige situaties.

Een voorbeeld van deze beeldkwaliteit is in de bovenstaande meetlat voor bodembedekkers te zien.

A+	A	B	C	D
				
Er is geen snoeiachterstand en er zijn geen storende takken.	Er is weinig snoeiachterstand en er zijn weinig storende takken.	Er is in beperkte mate snoeiachterstand en zijn er in beperkte mate storende takken.	Er is redelijk veel snoeiachterstand en redelijk veel storende takken.	Er is veel snoeiachterstand en veel storende takken.
lengte storende takken	lengte storende takken	lengte storende takken	lengte storende takken	lengte storende takken
0 m	≤ 0,20 m	≤ 0,40 m	≤ 0,60 m	> 0,60 m

In de praktijk zijn enkel de A-, B- en C-kwaliteitsniveaus sturingsmechanismen.

De normen voor A+ staan in de CROW-kwaliteitscatalogus op een dusdanige wijze omschreven, dat er in de praktijk niet op te sturen is. De D-kwaliteit komt neer op kapitaalvernietiging en is niet toegestaan vanuit de BBV.

Huidige kwaliteit

Om het beheer in de gemeente te differentiëren, zijn er beheergebieden opgesteld. Zo wordt per hoofdbeheergroep per deelgebied een keuze voor de beeldkwaliteit gemaakt. De beheergebieden zijn de grootste of qua beeldvorming de belangrijkste gebieden in de gemeente.

Het gaat hierbij om de volgende gebieden:

- Centrum en accentpunten
- De woonwijken
- Buitengebied
- Bedrijventerreinen
- Hoofdinfrastructuur
- Werelderfgoedgebied

Voor alle gebieden geldt dat ze enkel impact hebben op het door de gemeente in beheer zijnde areaal.

Beheercategorie	Centrum en accentpunten	Woonwijken	Buitengebied	Bedrijventerreinen	Hoofdinfra	Werelderfgoed gebied
Groen/Bomen	B	B	B	B	B	B
Grasbermen	B	B	B	B	B	B
Meubilair	B	B	B	B	B	B
Reiniging	B	B	B	B	B	B
Verharding	B	B	B	B	B	B
Kunstwerken	B	B	B	B	B	B

Onder het centrum en accentpunten vallen de centra van de kernen, maar ook het groen en de paden op de begraafplaats. Het begraven zelf is een dienst die buiten de scope van dit IBOR valt.

De B-kwaliteit komt ongeveer overeen met de huidige manier van werken in de gemeente Weststellingwerf.

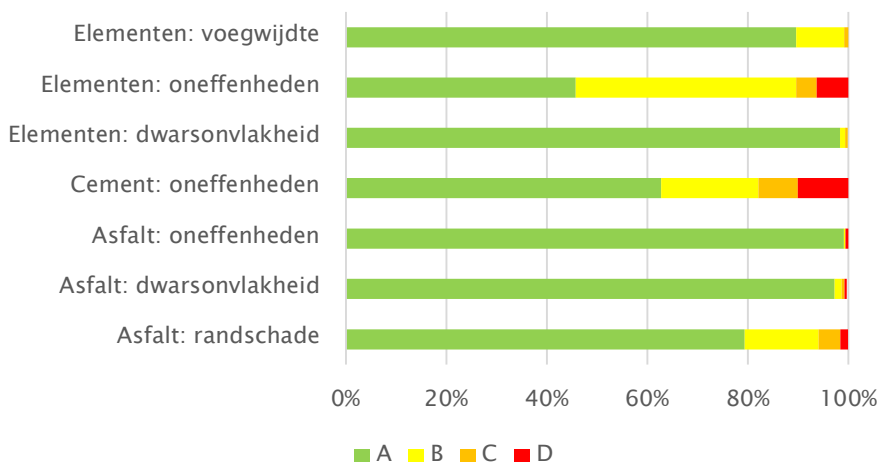
5.2 Beeldkwaliteit (onderhoud)

Voor zowel functioneel als beeldgericht beheer geldt dat veiligheid een randvoorwaarde is. Als de veiligheid in het gedrang komt, is sprake van kwaliteitsniveau D.

Voor onderhoud geeft CROW aan dat 10% van het areaal bij een inspectie mag worden afgekeurd. Afkeuring betekent dat de beheergroep niet het gewenste beheerniveau behaalt.

Verharding

Kwaliteit wegen

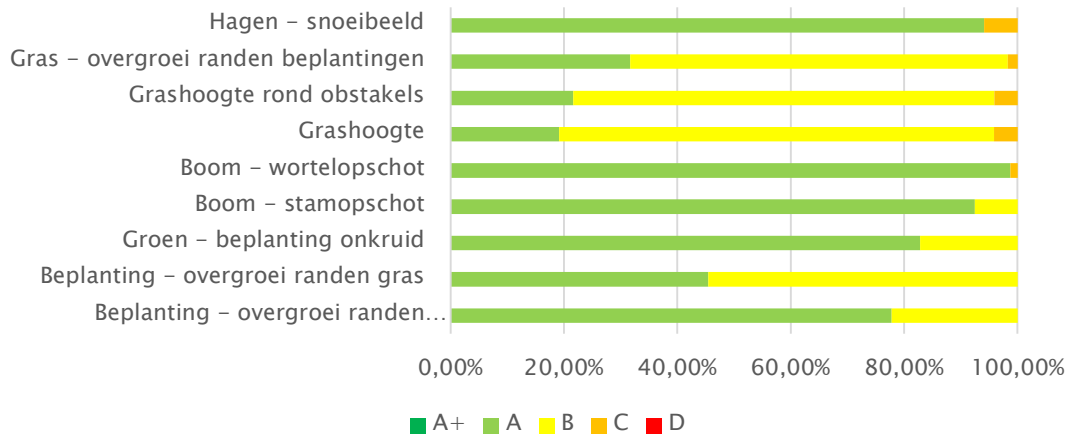

De algehele onderhoudskwaliteit van wegen is op basis van de beeldkwaliteit voldoende. Er is één criterium waar wegen onvoldoende scoort. De cementverharding heeft 10% D-kwaliteit op oneffenheden en is daarmee onvoldoende. Daarnaast oneffenheden op elementenverharding (4% C-kwaliteit en 6% D-kwaliteit) een opgaven voor de toekomst. De oppervlakte cementbeton is relatief klein en is kan middels groot onderhoud worden verholpen.

Groen

Jaarrond is het openbaar groen goed, zoals blijkt uit de schouw van november 2024. In het groeiseizoen zijn er momenten waar de gewenste kwaliteit een periode niet wordt gehaald. De onkruiddruk en overgroei van beplanting zijn dan zo groot dat de kwaliteit een korte periode niet gehaald wordt.

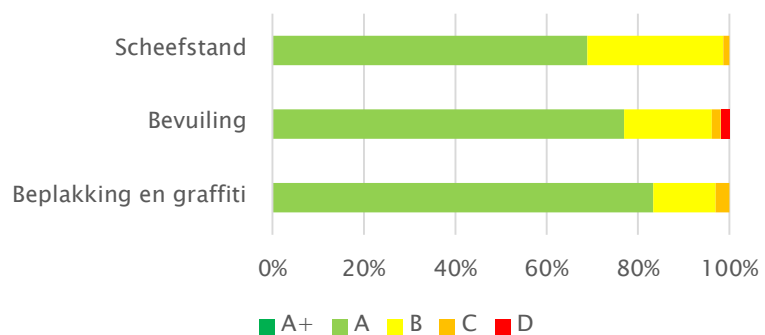
Onderhoud groen

Straatmeubilair

De onderhoudsstaat van het straatmeubilair is goed. Het minst scoort de bevuiling van straatmeubilair met 1,92% C-kwaliteit en 1,92% D-kwaliteit. Dit is binnen de 10% die CROW hanteert.

Onderhoud straatmeubilair

Watergangen

Onder bruggen is het water te ondiep. Hier zijn ruggen zichtbaar. Ook de waterplanten geven een indicatie dat de waterdiepte ondiep is. Hier is een eenmalige actie nodig om de watergangen weer op niveau te krijgen. De omvang van deze eenmalige actie is niet in beeld. Deze wordt in een op te stellen baggerplan opgenomen.

5.3 Technische kwaliteit (vervanging)

Naast de beeldkwaliteit wordt de openbare ruimte ook beoordeeld op technische kwaliteit. Voor de technische kwaliteit gelden de diverse technische normen, waaronder NEN-normen. De geldende NEN-norm verschilt per discipline.

De 10%-norm van CROW is bruikbaar voor het onderhoud, voor de technische staat – en daarmee de vervanging – is een meer bruikbare afkeurnorm op basis van de theoretische levensduur van toepassing. Op basis van theoretische levensduur zou jaarlijks een deel van het areaal moeten worden vervangen. Dit percentage – samen met één jaar werkvoorraad – is de norm die geldt voor de afkeur van de technische staat.

Voorbeeld: bij het openbaar groen is de theoretische levensduur 30 jaar. Jaarlijks moet dan 3,33% van het groen vervangen worden. Vanuit de totale omvang 519.213m² * 3,33%=17.289m² per jaar.

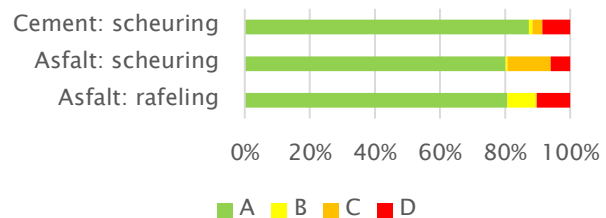
Dit betekent dat we het over een slechte kwaliteit hebben als het percentage van 6,66% wordt overschreden (jaarschijf + extra jaarschijf i.v.m. werkvoorraad).

Verharding

Voor verharding zijn scheuring en rafeling indicatoren voor vervanging. De verharding is op beide indicatoren onvoldoende. Scheuring heeft 6% D-kwaliteit en 13% C-kwaliteit. Rafeling kent 10% D-kwaliteit. Ook de scheuring op cementverharding is onvoldoende (3% C-kwaliteit en 8% D-kwaliteit).

Deze schadebeelden zijn veelal op de veengronden in het buitengebied terug te vinden. De totale schade vertegenwoordigt een waarde van €13.367.000,- (10% van het asfaltareaal x nieuwe aanlegwaarde à €100,79 per m²). Een deel van de schadebeelden op C-kwaliteit wordt met groot onderhoud hersteld. Het grootste areaal vraagt echter om vervanging. Om de schade te herstellen is een eenmalige investering voor verharding nodig van €10.000.000,-.

Verharding

Dwarsonvlakheid en scheuring in asfalt op veengrond in Weststellingwerf.

Aangezien er niet structureel op basis van technische levensduur wordt geschouwd. Kan er geen uitspraak worden gedaan over de restlevensduur en de versnelling van de achteruitgang van het areaal. Er dient daarom rekening te worden gehouden dat op korte termijn het totaalbeeld drastisch kan wijzigen

Om te garanderen dat ook op de inklinkende veengronden het vervangen wegdek langdurig erbij kan liggen, begint de gemeente aan een pilot om de beste wijze te vinden om wegen op veengronden te funderen.

De te onderzoeken scenario's zijn:

- Scenario 1: huidige werkwijze; extra groot onderhoud
- Scenario 2: de weg funderen op een kleed of doek
- Scenario 3: wegen onderheien

Zodra de resultaten uit dit onderzoek bekend zijn worden deze gedeeld en zal een voorstel worden gedaan in strategie om het probleem aan te pakken.

Kunstwerken

De gemeente kent drie bruggen met een gevorderde leeftijd.

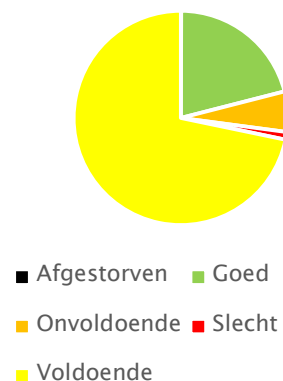
Een deel van de duikers onder wegen is na 60–70 jaar aan vervanging toe. Niet van alle duikers is de technische staat in beeld. Hiermee is de omvang van de benodigde vervanging voor de duikers ook niet in beeld. In 2025 wordt een nieuw onderzoek voor de kwaliteit van de kunstwerken uitgevoerd.

Groen

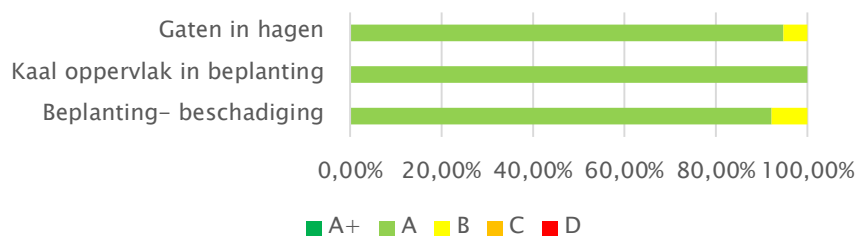
De conditie van de bomen is voldoende. 6% van de bomen is beoordeeld als onvoldoende, 1% als slecht. Een deel van de bomen die als onvoldoende zijn beoordeeld, kunnen door onderhoudsmaatregelen op niveau worden gebracht.

De beplanting heeft weinig gaten en beschadiging. Wel zijn er op basis van waarnemingen binnen de buitendienst plantvakken waar het plantmateriaal verouderd is en zijn er plantvakken met wortelonkruiden.

Conditie bomen

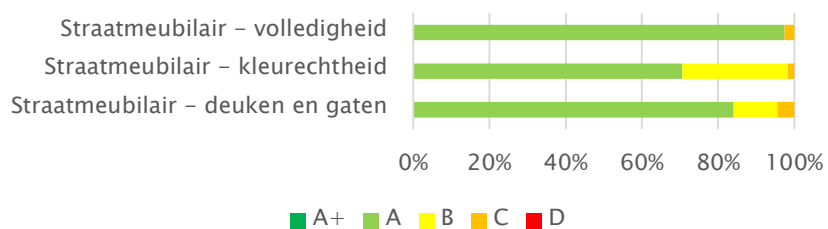
Conditie beplanting

Straatmeubilair

Het straatmeubilair is volledig. Een deel van het meubilair heeft niet de originele kleur. 4,35% van het meubilair heeft deuken en gaten op een C-kwaliteit. Ook staan er in de gemeente meerdere 'weespalen', palen zonder bebording.

Conditie straatmeubilair

Een deel van de speeltoestellen is verouderd. Er is nog geen beleid om aan te geven wanneer het moment van vervanging is.

6. Financiën en risico's

De beheergroepen zijn doorgerekend op jaarlijkse kosten. Naast de jaarlijks terugkerende kosten, zijn ook de benodigde eenmalige investeringen beschreven.

6.1 Waarde van de openbare ruimte

Zoals in paragraaf 3.1 te zien is, bestaat de openbare ruimte uit een grote oppervlakte waar de gemeente onderhoud pleegt. De gehele openbare ruimte is **€ 360.384.000,-** waard op basis van nieuwe aanlegwaarde. Het in stand houden van deze kapitaalgoederen vraagt de nodige investeringen van de gemeente.

6.2 Financiën onderhoud

Voor de benodigde financiën is een onderscheid gemaakt in de kosten voor onderhoud (klein en groot onderhoud, inboet) en de kosten voor (planmatige) vervanging. De kosten voor het onderhoud van de openbare ruimte zijn tot stand gekomen door een systeemdoorrekening, waarbij de arealen zijn vermenigvuldigd met de benodigde kosten op basis van het B-kwaliteitsniveau. In de normen die gebruikt zijn voor de doorrekening voor onderhoud zijn VAT-kosten (kosten voor voorbereiding, administratie en toezicht, dit is 18% van de kosten) voor niet meegenomen. Deze taken worden binnen de organisatie uitgevoerd.

Door de systeemdoorrekening ontstaat een beeld van de benodigde financiële middelen. Door deze te vergelijken met wat in de exploitatiebegroting staat, wordt duidelijk of het werk met de huidige middelen uitgevoerd kan worden. Voor zowel de bedragen in de exploitatie als de benodigde financiële middelen is gekeken naar wat er nodig is om het werk buiten uit te voeren en bestaat uit materieel, materiaal, manuren, inspecties, schouwen en vervolgonderzoeken. Werkzaamheden van beheerders vallen buiten deze scope.

Onderhoud	Beschikbaar 2025	Benodigd
Bomen/groen	€2.025.000,-	€1.881.000,-
Grasbermen	€738.000,-	€749.000,-
Meubilair	€328.000,-	€369.000,-
Reiniging	€488.000,-	€341.000,-
Verharding	€2.184.000,-	€2.059.000,-
Kunstwerken	€186.000,-	€177.000,-
Totaal	€5.949.000,-	€5.576.000,-
Saldo beschikbaar/benodigd	€373.000,-	

Voor enkele assets vindt vervanging van de assets plaats binnen de exploitatiebegroting. De gemeente wil dit deel van de bedragen in de toekomst als vervanging neerzetten- en daarmee van de exploitatie naar een investering omzetten. Hierbij sluiten we aan bij de regelgeving van de BBV.

6.3 Financiën vervanging

De structurele middelen voor vervanging zijn in de gemeente relatief laag. Met extra klein en grootonderhoud wordt de kwaliteit van de openbare ruimte op niveau gehouden. Het risico wat de gemeente daarmee loopt is dat het doorschuiven van de vervangingsopgave steeds meer en hogere kosten met zich meebrengt in de vorm van kapitaalvernietiging, plotselinge bezwijking en verzekeringsclaims.

De kosten voor de vervanging van de openbare ruimte zijn tot stand gekomen door een systeemoorrekening, waarbij de arealen zijn vermenigvuldigd met de benodigde investering gedeeld door de theoretische afschrijvingstermijnen. De doorrekening voor vervanging is inclusief 18% VAT-kosten. Zo ontstaat een beeld van de benodigde financiële middelen.

De beschikbare budgetten zijn eenmalige bedragen voor meerdere jaren. De benodigde bedragen zijn jaarlijks terugkerende bedragen. De bedragen zijn **niet** één op één te vergelijken.

Vervanging	Totale beschikbare investering	Jaarlijks benodigde investering
Bomen/groen	€375.000,-	€446.000,-
Grasbermen	-	€216.000,-
Meubilair	€89.000,-	€895.000,-
Reiniging	-	-
Verharding	€3.350.000,-	€4.572.000,-
Kunstwerken	€ 125.000,-	€625.000,-
Totaal	€3.999.000,-	€6.756.000,-

De €6.7 miljoen benodigd op vervanging is financieel/rekenkundig op basis van afschrijvingstermijnen en investeringsbedragen. Door diverse cofinanciering (subsidies, ruimtelijke projecten) of door de voordelen van integraal werken (combinatie met riool) kunnen de daadwerkelijke vervangingskosten lager liggen. Ook door risicogestuurd beheer (ingrijpen waar echt nodig) en vervangingen kunnen uitgaven verder uitgesteld worden (oprekken van de vervangingsleeftijd waar de assets een goede technische staat hebben). Hierdoor komen in praktijk de bedragen lager te liggen dan de € 6,7 miljoen die benodigd is volgens de doorrekening aan de hand van normen. Anderzijds is er binnen de gemeente nog geen goed beeld van een programmering van de jaren 60–70–80–wijken, waar de komende jaren vervanging benodigd is.

Voorgesteld wordt om de komende jaren meer aandacht te geven aan de inspectie en meerjarenplanning.

6.4 Eenmalige investeringen

Op basis van de kwaliteit van verhardingen, zoals gezien in paragraaf 5.3, is geconstateerd dat een eenmalige investering benodigd is circa €10 miljoen voor de wegen. De gemeente wil gaan onderzoeken wat de beste wijze is om wegen op veengronden in de buitengebieden te bouwen. De beoogde verschillende strategieën kennen elk andere kostenkerntallen voor de aanleg. Op basis van de pilot volgt een definitieve doorrekening van deze eenmalige investering.

6.5 Risico's

Arbeidsmarktkrapte

Het aantal technisch geschoolden dat van opleidingen afstroomt neemt al meerdere jaren af. Het effect hiervan is op meerdere wijzen merkbaar:

- Aannemers hebben moeite met het vinden van personeel en zullen in het uiterste geval opdrachten weigeren, omdat ze de hoeveelheid werk niet aankunnen.
- Er is een tekort aan technisch geschoold personeel bij zowel de overheid als bij externe adviseurs. Hierdoor gaat de kwaliteit van projectmanagement, kostenbeheersing achteruit en duren projecten steeds langer. Hierdoor kan vervanging niet altijd kan worden uitgevoerd op het moment waarop dit is gewenst. Waar dit te lang duurt moeten we tussentijds onderhoud uitvoeren.
- Personeelsschaarste lijdt op lange termijn (10–15 jaar) tot forse stijging van de prijzen van aannemers. Dit zal er toe lijden dat ook in jaren met lagere inflatie prijsstijgingen zullen blijven plaatsvinden.

Toezicht op kabels en leidingen

Met de energietransitie, de aanleg van waterleidingen en reguliere vervanging van het riool neemt het werken in de grond toe. Om te garanderen dat na aanleg van de kabels en leidingen de openbare ruimte er kwalitatief niet op achteruitgaat, is toezicht nodig in voorbereiding, planning en uitvoering. Momenteel is er onvoldoende capaciteit op dit vakgebied. Op termijn wordt een uitbreiding van 2 fte voorzien om alle werkzaamheden goed te kunnen coördineren en kwaliteitsverlies te voorkomen. Deze uitbreiding zal via de daarvoor geldende procedure voor aanvraag en goedkeuring van extra formatie worden gerealiseerd.

De behoefte aan extra capaciteit hangt onder andere samen met de planvorming voor de realisatie van circa 300 extra transformatorhuisjes in verband met netcongestie. Dit grootschalige project vergroot de complexiteit van werkzaamheden in de ondergrond en maakt versterking van toezichtcapaciteit noodzakelijk.

Het ontbreken van deze capaciteit heeft tot gevolg dat er kapitaalvernietiging plaatsvindt en verhoogde kosten of onmogelijkheden bij het herinrichten van de openbare ruimte.

Onverwachte prijsverhogende omstandigheden

Situaties op wereldniveau kunnen kostenverhogend werken. Ook leveringsproblemen van grondstoffen kunnen gevolgen hebben voor de financiën en doorlooptijd van werkzaamheden.

Productie in projecten

Met integraal werken nemen de doorlooptijden van projectvoorbereiding en uitvoering toe en is er meer communicatie nodig met de bewoners. Deze interactie kan de uitvoering van projecten vertragen.

Bijlagen

Bijlage I Verklarende woordenlijst

Bijlage II Arealen per beheergroep

Bijlage I Verklarende woordenlijst

Areaal: totaal van de te beheren assets in de gemeente

Armatuur: draagconstructie met lamphouder(s) voor één of meer lichtbronnen.

Beeldgericht beheer: beheervorm waarbij naast heel, veilig en schoon ook de uitstraling van belang is.

Beheer: combinatie van onderhoud en vervanging.

Beheergroep: groep van objecten / oppervlaktes die om dezelfde beheermaatregelen vragen.

Beheermaatregelen: handelingen om een object in stand te houden op de gewenste kwaliteit.

Civiele kunstwerken: bouwkundige constructies in de infrastructuur, bedoeld om verbindingen te maken, verkeer te leiden of water te beheren. Voorbeelden zijn bruggen, tunnels, sluizen en viaducten, die essentieel zijn voor de toegankelijkheid en veiligheid van een gebied.

CROW: kennisinstituut voor infrastructuur, openbare ruimte, verkeer en vervoer, en werk en veiligheid.

Economische levensduur: tijd dat het gebruik van een asset economisch verantwoord is. Hierna is het financieel afgeschreven.

Elementenverharding: verharding bestaand uit losse elementen die met elkaar verbonden zijn, bijvoorbeeld straatbaksteen of tegels.

Functioneel beheer: beheervorm waar heel, veilig en schoon centraal staan.

Hoofdbeheergroep: verzameling van beheergroepen met een identiek doel en uitstraling.

Inklinking: zakken van bodem op veengrond door ontwatering, langdurige droge periodes en belasting.

Inspecties: gerichte en systematische onderzoeken ter controle van hetgeen is afgesproken of hetgeen verwacht mag worden. Het betreft voornamelijk de technische staat.

Integraal werken: werkwijze waarbij meerdere disciplines tegelijk werken aan of elkaar aanvullen in de fasering in een opdracht om zo werk met werk te maken.

Kapitaalvernietiging: verschil tussen de kosten van uitgesteld onderhoud en de kosten van tijdig onderhoud.

Kwaliteit: mate waarin een object voldoet aan de gestelde richtlijnen of doelstellingen.

Levensduurverlengend onderhoud: maatregel in het wegbeheer om de levensduur van een asset, die aan het einde van de levenscyclus zit, met enkele jaren te verlengen met als doel aan te sluiten bij een integrale vervanging.

Lichtmast: een paal waaraan één of meerdere lampen (armaturen met lichtbron) zijn opgehangen.

Monitoren: het systematisch verzamelen van gegevens om te bepalen of het gewenste ambitieniveau of een prestatie-eis wordt gehaald, en of bijsturing nodig is.

Natuur: het geheel van beplanting, begroeiing en water in het publiek toegankelijke buitengebied, met uitzondering van bermen en structuurbomen.

NEN: NEN (Stichting Koninklijk Nederlands Normalisatie Instituut) ontwikkelt Nederlandse normen voor de kwaliteit, veiligheid en efficiëntie van producten, diensten en processen, stelt deze vast en publiceert ze.

Onderhoud: maatregel om de kwaliteit van een object op het gestelde kwaliteitsniveau te houden. In het wegbeheer en voor civiele kunstwerken is er een onderscheid tussen groot en klein onderhoud.

Openbaar groen: het geheel van beplanting en onkruid in de publiek toegankelijke ruimte binnen de bebouwde kom, met uitzondering van bomen.

Openbare ruimte: alle openbaar toegankelijke buitenruimte (boven- en ondergronds en zowel binnen als buiten de bebouwde kom) in beheer van de gemeente.

Openbare verlichting/ OVL: verlichting die zich in de publiek toegankelijke ruimte bevindt, voornamelijk lichtmasten.

Reiniging: het schoonmaken van een object of oppervlak in de openbare ruimte. Het gaat hierbij om het ruimen van grof en fijn zwerfafval, natuurlijk afval, het vegen van de straat en het ledigen van afvalbakken.

Schouwen: gerichte onderzoeken ter controle van hetgeen is afgesproken of hetgeen verwacht mag worden. Het betreft de beeldkwaliteit ter controle van de uitvoerende partij.

Straatmeubilair: meubilair voor de inrichting van publiek toegankelijke gebieden, zoals banken en afvalbakken.

Theoretische afschrijvingstermijnen: verwachte gemiddelde levensduur van een asset.

VAT-Kosten: kosten gemaakt voor voorbereiding, administratie en toezicht van onderhoud of vervanging.

Verharding: het geheel van door mensen gebruikte ondergronden in de publieke ruimte. Het betreft zowel asfalt, elementenverharding, halfverharding als onverharde paden.

Verkeersmeubilair: objecten in de openbare ruimte met als functie verkeersregulering en die niet onder de beheergroep verharding vallen.

Vervanging: maatregel om de kwaliteit van een object weer op het gestelde kwaliteitsniveau te brengen, toegepast aan het einde van de levenscyclus, als groot of klein onderhoud niet meer toereikend is.

VRI: verkeersregelininstallatie, een verzameling van losse elementen (verkeerslichten, sensoren et cetera) die nodig zijn om één of meerdere verkeersstromen te regelen door het geven van signalen aan weggebruikers.

Bijlage II Arealen

Hoofdbeheergroep			Totaal	Centrum en accentpunten	Woonwijken	Buitengebied	Bedrijventerreinen	Hoofdinfra	Werelderfgoed gebied
Groen/Bomen	Bomen in beplanting	st	6.131	151	1.868	2.334	207	1.510	61
Groen/Bomen	Bomen in gras	st	23.284	573	7.092	8.864	785	5.735	233
Groen/Bomen	Bomen in verharding	st	414	112	284		14		4
Groen/Bomen	Leiboom / vormboom	st	59	40	18				1
Groen/Bomen	Gekandelaberbomen	st	58		58				
Groen/Bomen	Knotbomen	st	244			181		60	2
Groen/Bomen	Hoogstam fruitboom	st	73	2	43	28			
Groen	Bosplantsoen	m2	315.706	7.766	96.164	120.189	10.639	77.758	3.157
Groen	Houtsingels/wallen	m2	28.860			20.488	973	7.108	289
Groen	Kruidenrijk grasland (1x maaien/afvoer.)	m2	27.571		8.398	11.175	929	6.791	276
Groen	Ruigte	m2	58			42	2	14	
Groen	Bloemenweide (1x maai/afvoer.)	m2	29.165			20.704	983	7.183	292
Groen	Bodembedekkers	m2	31.266	769	18.591	11.903			
Groen	Vaste planten	m2	8.246	203	4.821	3.139			82
Groen	Fijne sierheester	m2	12.562	309	12.126				126
Groen	Grove sierheester	m2	46.060	1.133	44.922				
Groen	Botanische rozen	m2	18.434	453	10.340	7.018	621		
Groen	Struikrozen / heesterrozen	m2	1.303	32	731	496	44		
Groen	Blokhagen	m2	10.603	261	3.230	4.037	357	2.612	106
Groen	veeherend raster	km	12			12			
Gazon	Gazon	m2	525.000	12.915	506.783				5.250
Gazon	Gazons met bloembollen	m2	7.200	177	6.950				72
Gazon	Hondentoilet	m2	10.000		10.000				
Groen	Halfverharding	m2	48.571	1.195	14.795	18.491	1.637	11.963	486
	Natuurlijke oeverbegroeiing	m2	675	17	206	257	23	166	7
	Vijvers	m2	15.610	384	15.226				
Grasbermen	Grasbermen (1x maaien/afvoer.)	m2	1.120.960			795.770	37.776	276.092	11.210
Grasbermen	Grasbermen (2x maaien/afvoer.)	m2	975.000			692.153	32.858	240.143	9.750
Grasbermen	Grasbermen (4x maaien)	m2	4.500			3.195	152	1.108	45
Grasbermen	Grasbermen (6x maaien)	m2	575			408	19	142	6
Grasbermen	Hondenuitlaatberm	m2	1.400		1.400				
Grasbermen	Sloten	m1	426.204	10.485	129.822	162.256	14.363	104.974	4.262
Grasbermen	Grasbeton	m2	80.000	1.968	24.368	30.456	2.696	19.704	800
Meubilair	Afvalbakken	st	295	90	202				3
Meubilair	Banken en tafels	st	362	159	199				4
Meubilair	kunstobjecten	st	16	1	5	6		4	
Meubilair	poller	st	3	2	1				
Meubilair	Borden en geleiders	st	8.750	215	2.665	3.331	295	2.155	88
Meubilair	Speeltoestel	st	322		322				
Meubilair	Speelondergronden halfverhard (schors etc.)	m2	665		665				
Meubilair	Speelondergronden hard (incl. kunstgras)	m2	9.945		9.945				
Meubilair	Afscheidingen	m1	7.600	187	7.080		256		76
Meubilair	JOP / sport / skate	st	2		2				
Meubilair	Watertappunten	st	2	2					
Meubilair	Watertappunten (vulleiding ondergronds)	st	2	2					
Meubilair	Julie bij schoolzones	st	5		5				
Meubilair	Verkeerspiegel	st	3	-	1	1	-	1	
Meubilair	viaggenmasten	st	28	20	8				
Meubilair	Lichtreclames aan lichtmasten	st	15	-	5	6	1	5	-
Meubilair	lichtmasten Aluminium	st	1.175	29	358	447	40	289	12
Meubilair	lichtmasten staal	st	3.296	81	1.004	1.255	111	812	33
Meubilair	Lichtmasten gietijzer	st	30	30					
Meubilair	Armaturen LED	st	4.100	101	1.249	1.561	138	1.010	41
Meubilair	Armaturen Grondspot	st	45	1	14	17	2	11	0
Meubilair	Armatuur koper/klassiek	st	30	30					
Meubilair	fontein	st	7	1	6	-	0	-	-
Meubilair	Armaturen conventioneel	st	400	10	122	152	13	99	4
Meubilair	evenementenkasten	st	10	1	3	4	-	2	-
Meubilair	Abri	st	21	1	6	8	1	5	-
Meubilair	Overig meubilair (fietsenstalling, mobiele hangplek etc.)	st	3	2	1	-	-	-	-
Meubilair	Brandkranen	st	763	19	232	290	26	188	8

Reiniging	Lediging afvalbakken	st	295	90	202				
Reiniging	Grof zwerfafval	m2	5.753.882	141.545	1.752.632	2.190.503	193.906	1.417.181	57.539
Reiniging	Fijn zwerfafval	m2	5.753.882	141.545	1.752.632	2.190.503	193.906	1.417.181	57.539
Reiniging	Veegvuil	m2	299.980	7.380	91.374	114.202	10.109	73.885	3.000
Reiniging	natuurlijk afval goten	m2	299.980	7.380	91.374	114.202	10.109	73.885	3.000
Reiniging	Onkruid op verharding	m2	300.000	7.380	91.380	114.210	10.110	73.890	3.000
Verharding	Asfaltverharding	m2	1.326.255	21.051	84.236	687.886	35.217	492.218	
Verharding	Elementenverharding (beton)	m2	404.650	9.954	123.256	154.050	13.637	99.665	4.047
Verharding	Elementenverharding (gebakken materiaal)	m2	448.700	11.038	136.674	170.820	15.121	110.515	4.487
Verharding	Betonverhardingen	m2	345.555	8.501	105.256	131.553	11.645	85.110	3.456
Verharding	onverhard	m2	47.000	1.156	14.316	17.893	1.584	11.576	470
Verharding	markering - strekkend (verf)	m1	79.820	1.964	24.313	30.387	2.690	19.660	798
Verharding	markering - strekkend (thermo)	m1	33.235	818	10.123	12.653	1.120	8.186	332
Verharding	markering - figuratie (thermo)	m2	2.625	65	800	999	88	647	26
Kunstwerken	beweegbare bruggen fiets en voetgangers	st	3	-	1	1	-	1	-
Kunstwerken	beweegbare bruggen overig	st	1	-	-	-	-	1	-
Kunstwerken	Brug vast Viaduct/verkeersbrug/duikerbrug	st	28	1	9	11	1	7	-
Kunstwerken	Brug vast fiets/voetgangers	st	30	1	9	11	1	7	-
Kunstwerken	Kademuur	st	2	-	1	1	0	0	-
Kunstwerken	Duiker (rond)	st	1.379	-	679	-	700	-	-
Kunstwerken	Steigers/vissteiger/aanlegsteiger	m2	890	-	5	7	1	4	-
Kunstwerken	sluizen / schutssluis (monument)	st	1	-	1	-	-	-	-
Kunstwerken	onderdoorgangen 1	st	3	-	1	1	-	1	-
Kunstwerken	pont	st	2	-	-	2	-	-	-
Kunstwerken	trailerhellingen	st	2	-	1	1	0	0	-
Kunstwerken	Oeverbescherming	m1	7.350	181	2.239	2.798	248	1.810	74